

Projekt Norsfiske 3.1

Projektägare: Malax Fiskargille r.f.

Projekttid: 3.4.2018 – 31.12.2020

Budget: Separat bilaga

Bakgrund om norsen:

Norsen utmärkes genom stora spetsiga tänder på plogbenet och insidan av vingbenen samt på tungan. Fjällen saknar silverglans och är löst sittande samt ytterst tunna. Den underliggande huden har endast på vissa ställen silverglans så att köttet skimrar genom fjällen och ger fisken ett på vissa ställen liksom genomskinligt utseende. Norsen förekommer i Östersjön till nordliga delen av Bottniska viken.

Norsen håller sig stimvis tillsammans och uppträder, i synnerhet vid lektiden tidigt på våren, i ofantliga stim. Den lever såväl på grunden i sjöarna samt i älvarna. Braxen, mört och snorgärs kan även fångas i rikliga mängder samtidigt som norsen.

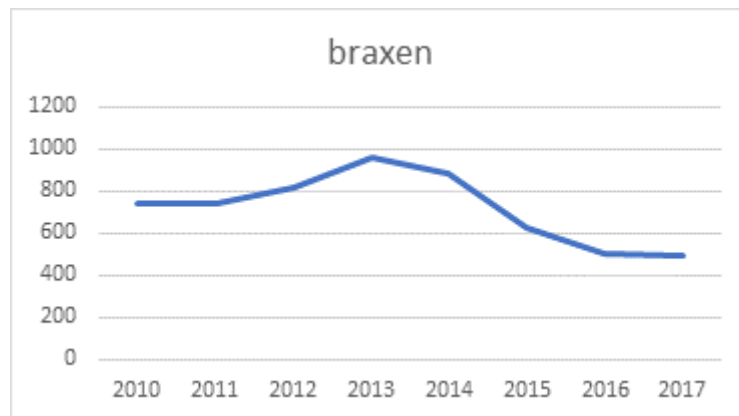
Norsfiske i Österbotten:

Mot medlet av 90-talet ökade norsfisket med ryssjor i Maxmo; 1993 gav ryssjefisket ca 400 ton. Ryssjefisket låg nere en längre tid efter sina glansdagar. Malax Fiskargille r.f. bedrev projektet Norsfiske – Attraktivt och lönsamt igen mellan åren 2012-2014. Projektet erhöll goda resultat, men på grund av den så kallade Ukrainakrisen försvårades situationen. En av utmaningarna beträffande fångsten var just att det var en blandning av nors, mört, braxen och snorgärs (samt andra arter i mindre utsträckning).

Vid sidan om jordbruket, har yrkesfisket och pälsdjursnäringen starka band i Österbotten. Största delen av den fångade norsen har gått till foder för pälsdjursnäringen genom tiderna.

Nuläget i Österbotten beträffande fisket:

Kustfisket är i kris. Fångsterna av de centrala fiskarterna i kustfisket i Finland var 2017 på den lägsta nivån sedan 1980. Jämfört med nivån på fångsterna 2010-2014 hade abborrfångsterna minskat med närmare 40 %, sikfångsterna med ca 30 % och såväl braxen- som mörtfångsterna med ca 40 %. Det behövs råvara för att satsningarna på förädling av de mindre utnyttjade fiskarterna skall bära. I Österbotten finns det ett nyväckt intresse bland flera förädlare att göra mer av de mindre utnyttjade fiskarterna än hittills.

Det torde vara i Nationella programmets och Kustaktionsgruppens strategisintresse att vi får projekt som genererar sysselsättning, nya arbetsplatser och inte bara bibehållna arbetsplatser.

Yrkesfiskets diversifiering:

Yrkesfiskarna i Österbotten står idag inför många utmaningar, samtidigt som man brottas med många problem. Fisket idag är inte detsamma som fisket för många år sedan. Nya direktiv och lagar träder i kraft, yrkesfiskaren brottas med sälskador och den kraftigt ökande skarvpopulationen. Fångsterna minskar och lönsamheten blir sämre, därför är det viktigt och aktuellt att diversifiera yrkesfisket och komma med nya alternativa lösningar för ett hållbart fiske.

Varför behövs ett projekt?:

I framtiden är det viktigt att ha tillgång till fiskprotein för människorna. I dagsläget finns det ett stort intresse av att utveckla produkter av mört och braxen och nya produkter dyker upp kontinuerligt. Bland annat kan framgångar såsom Järki Särki och Apetits fiskbiffar omnämnas i sammanhanget. Så kallade outnyttjade fiskarter håller på att etablera sig som matfisk. Utmaningar finns även här, logistik och tillgång på råvara, samt att yrkesfiskare för det mesta är ovilliga att testa nya saker. Vårfisket med ryssjor har potential men utan ett utvecklingsprojekt som detta är ingen villig att ta risker. Norsfiske 3.1 strävar till att utveckla hållbara lösningar för att så stor mängd som möjligt av den landade fisken skall hamna på matbordet. Projektet strävar till att höja mervärdet av samma mängd fisk.

Projektet behövs för att testa och utreda olika alternativ och kostnader för att sortera blandad fisk vilket förekommer i vårfisket med ryssjor. Norsen är känd för att vara problematisk i sorteringssammanhang. I Österbotten finns ett begränsat antal platser var man kan testa och utveckla en fungerande sortering. Tanken är att finna avsättning och marknad för alla fiskarter (nors, mört, braxen, snorgärs).

Projektets natur:

Projektet är ett pilotprojekt, som testar och utvecklar metoder för att diversifiera vårfisket med ryssja. Efter testperioden kan man önska att det finns fungerande och hållbara system, samt att eventuellt intresse har väckts bland någon företagare i Österbotten att i större utsträckning börja jobba med produktutveckling av dessa outnyttjade arter. Genom småskalig förädling via köptjänst strävar projektet att väcka intresset hos de större restaurangerna i Österbotten och deras kockar. Långsiktiga målsättningen är att lyfta in dessa outnyttjade fiskarter på menyerna i Österbotten.

Projektets målsättning:

- Involvera fiskare som är villiga att ingå i pilotprojektet/utvecklingsarbetet
- Utredda möjligheter för en hållbar logistik
- Utredda vilka intressenter som finns på marknaden och som klarar av och har intresse av att hantera större volymer under en kortare tidsperiod
- Utredda och testa sorteringsalternativ och hur en effektiv och hållbar sortering kan anordnas i framtiden
- Skapa nya lösningar och alternativ så att nya och unga fiskare vill registrera sig som yrkesfiskare och arbeta med och för näringen
- Skapa åtminstone tre nya arbetsplatser (säsongsbetonade)
- Via köptjänst anordna småskalig förädling och introduktion/information till några av de större restaurangerna i Österbotten och deras kockar. Belysa möjligheter och tillredningssätt, möjliggörs genom några temakvällar.
- Informationsspridning (fiskare, fiskförädlare, restauranger och företagare)

Projektets syfte:

Projektet syftar till att skapa nya hållbara och ekonomiska lösningar för de österbottniska fiskarna, samt försöker locka nya och unga aktörer till branschen.

Projektets administration:

Projektet ägs av Malax Fiskargille r.f. och projektets koordineras av en koordinator på talko. Koordinatören koordinerar, utreder och ombesörjer upphandlingar och slutrapportering.

Risker med projektet:

Den stora utmaningen är sorteringen, hur denna fungerar och hur den kan organiseras. Grundtanken är att sorteringen fungerar och då sköts den av två ansvariga personer (i värsta fall kan det bli långa dagar och då måste det finnas avlastnings möjligheter). Ifall om sorteringen inte fungerar och man ej kan finna lösningar på detta behöver sorteringen ske manuellt och då behövs flera personer involveras om volymerna är stora (i slutändan leder detta i sådana fall till att ännu fler säsongsbetonade arbetsplatser skapas, vilket är en positiv sak).

Vårfisket är nyckfullt, man vet aldrig när fisket kommer igång och hurudan fångst som erhålls, därav är projekttiden satt till 31.12.2020 så att projektet inbegriper åtminstone två säsonger. Projektet och projektets kostnader är bedömt enligt bästa förmåga, diskussioner har förts och kostnader har säkerställts genom att begära in offerter inför uppgörande av projektplan och budget.

Informationsspridning:

Projektet kommer att presenteras på Malax Fiskargilles sida. En slutrapport uppgörs i slutet av projektet då man söker om sista utbetalning. Media kommer att kontaktas. Projektet och dess resultat kan om så önskas presenteras vid Österbottens fiskarförbunds medlemsmöten och även belysas i en artikel i Fiskarposten.

Allmännyttan i projektet:

Projektet heter Norsfiske 3.1. Som inledningsvis beskrivs uppträder norsen ofta i stora stim med en blandning av andra arter såsom mörtfiskar. Projektet strävar att finna lösningar för att maximera andelen fisk som kan gå till konsumtion åt människor, istället som djurfoder. På sikt kommer detta att skapa mervärde av fångsten för de enskilda fiskarna i Österbotten, men även höja tillgången på fiskprotein och höja konsumtionen, samt förhoppningsvis generera många nya arbetstillfällen samt att unga och nya fiskare vill börja med yrkesfisket.

Den kritiska massan kring ett norsfiske i Österbotten finns i nuläget i Malax och Maxmo, diskussioner har förts med dessa. Potential finns även i andra delar av Österbotten, diskussioner har även förts här. Alla som är intresserade av att testa och medverka är välkomna med i projektet.

Resultaten från projektet kommer att belysas i olika sammanhang. På basen av resultaten kan man uppgöra lönsamhets- och hållbarhetsanalyser, dessa resultat kommer att vara tillgängliga för alla.

Skillnader i utvecklingsåtgärder mellan Norsfiske–Attraktiv och lönsamt igen och Norsfiske 3.1

I projektet Norsfiske-Attraktivt och lönsamt igen eftersträvades att skapa en framtidstro och nya avsättningsmöjligheter för norsen, samt att locka nya och unga aktörer till branschen. Vilket Malax fiskargille r.f. lyckades med. Tanken var att kunna leverera en sorterad och högklassig råvara från Österbotten och ett manuellt sorteringssystem skapades. På grund av stora volymer och en kraftig blandning tillgodosågs behoven ej med detta.

Norsfiske 3.1. strävar till att testa, pilotera och utveckla en maskinell sortering. Egentligen kan ingen säga hur detta kommer att gå, vilken tid det tar i anspråk, vilka kostnader som uppstår och hur slutresultatet kommer att se ut. Ingen är villig att ta risken. Projektet möjliggör detta och projektets resultat kommer att leva vidare efter projekttiden.

Sökandes kommentarer:

Utredningar över sorteringsmöjligheter i Österbotten har gjorts inför ansökan och har bifogats. För handen finns endast ett alternativ beträffande sortering, det vill säga Bergö.

-Sorteringsanläggningen har bekostats med offentliga medel, men har i praktiken stått oanvänt sedan den färdigställdes.

-Projektet kan leda till att man på Bergö ser möjligheterna till användning av de befintliga utrymmena på ett nytt sätt.

Framtidsutsikter:

Framtidsutsikterna är att kunna leverera högklassig råvara från Österbotten, både till den lokala och nationella marknaden, men även till den globala marknaden. Tanken är att finna nya tankesätt och med hjälp av dessa kunna skapa ett högre mervärde av samma mängd fisk och skapa framtidstro för näringen.

Koppling till Kustaktionsgruppens strategi:

3.3. Blå tillväxt - mångsidigare näringsstruktur

- Närproducerat och närheten till konsumenterna stiger i betydelse och är samtidigt ett sätt att minska det ekologiska fotavtrycket. Vidareförädling och ökat utnyttjande av fångsterna är en viktig utvecklingsutmaning. I fokus är även att höja på nyttjandegraden per fångad fisk: en tumregel för ett lyckat utvecklingsprojekt är större lönsamhet ur samma fångst.

-Diversifieringen av fiskerinäringen är en möjlighet när primärproduktionen blir alltmer trängd. Fisket har alltid utgjort en viktig del i det mångsyssleri som kännetecknar människornas inkomstbild i kust- och skärgårdsbyarna.

- En näring med framtidstro där ekonomiska resultat stämmer överens med en god livskvalitet och beaktar till fullo det ekologiska samspelet i en ren livsmiljö som möjliggör en tillgång på rena produkter

- utvecklings-, investerings- eller utbildningsprojekt samt information och handledning vid enskilda fall av verksamhetsdiversifiering

3.4. Kustkultur som utvecklingsresurs - livskraftiga kustsamhällen i samarbete

- Benämningen Smartfisk – Älykala har på vårt område introducerats för att marknadsföra de fiskarter som tidigare har haft en lägre nyttjande grad. Här har vi fortfarande en stor utmaning att kommunicera Smartfisk för att göra det bekvämt och naturligt i hela värdekedjan att se dessa arter som kommersiellt värdefulla. Detta arbete bör fortgå på bred front i form av nya innovativa grepp.

- ökad efterfrågan på fisk genom att utveckla fiskekulturen, kustkulturen, närmat, smartfisk och anslutande verksamheter som tangerar fisket på ett hållbart sätt

För Malax Fiskargille,

Tomas Sjöstrand
Tomas Sjöstrand, styrelseordförande

Mathias Högbäck
Mathias Högbäck, sekreterare